

Val van het kabinet – Dilemma

Korte omschrijving werkvorm

Bij deze werkvorm laat je de leerlingen een mening vormen over de val van drie kabinetten. Ze beargumenteren individueel bij drie dossiers of ze het terecht vinden dat een kabinet is gevallen. Eén dossier diepen ze vervolgens in drietallen verder uit. Daarna gaan ze plenair met elkaar in gesprek over hun beargumenteerde mening.

Leerdoel

- Leerlingen kennen begrippen die in het nieuws gebruikt worden rondom de val van een kabinet.
- Leerlingen begrijpen wat er in staatsrechtelijk opzicht gebeurt bij de val van een kabinet.
- Leerlingen krijgen inzicht in de aanleidingen van de val van drie Nederlandse kabinetten
- Leerlingen vormen een mening over de val van drie Nederlandse kabinetten

Duur

40 minuten

Bronnen

- Politiek voor Dummies, Eddy Habben Jansen (2010).
- Aanbevelingen bij het onderzoeksrapport "Focus op Dutchbat II".
- Handboek thema's maatschappijleer, havo, (2012).
- <https://www.nrc.nl/nieuws/2002/04/17/kok-struikelt-over-srebrenica-7585905-a130133>
- www.parlement.com
- https://nl.wikipedia.org/wiki/Val_van_Srebrenica
- <https://www.trouw.nl/nieuws/uitzending-zembla-leidde-val-balkenende-ii-in~bee60182/>

Benodigd materiaal

- Werkblad met dilemma's
- Eventueel: tool met interactieve bordesfoto. <https://tools.prodemos.nl/regering>

Stap voor stap

1. Leg klassikaal uit dat op dinsdag 3 juni 2025 kabinet Schoof is gevallen. Bespreek wat de leerlingen hierover hebben gehoord en gelezen. Bekijk daarna een fragment over de val van het kabinet uit een recent journaal.
2. Geef uitleg over wat het vallen van een kabinet inhoudt en wanneer het gebeurt. Geef aan dat leerlingen deze informatie nodig hebben voor de individuele opdracht die hierop volgt.
 - *Het is de bedoeling dat een kabinet vier jaar lang aanblijft tot de nieuwe Tweede Kamerverkiezingen. Maar dat is niet altijd het geval.*
 - *Het kabinet 'valt' als de leden van het kabinet (de ministers en staatssecretarissen) aftreden vóór hun ambtsperiode ten einde is. (Leg, om het onderscheid tussen het kabinet en de regering in herinnering te roepen bij je leerlingen eventueel uit dat de regering nooit valt, omdat de koning*

kan niet 'vallen' (hooguit van het trapje op het bordes! Laat eventueel de bordesfoto zien op <https://tools.prodemos.nl/regering>).

- Grofweg zijn de oorzaken dat een kabinet valt de volgende:
 1. Interne verdeeldheid in het kabinet: ministers zijn het oneens over een of meer kwesties. (Dit is een staatsrechtelijk motief.)¹
 2. Een conflict met het parlement: wanneer de meerderheid van de Tweede Kamer het kabinet niet meer steunt. (Dit is een staatsrechtelijk motief.)²
 3. Emotionele en morele redenen.
 4. Politiek opportunisme.
 - Na een kabinetscisis volgen meestal vervroegde verkiezingen, tenzij er al snel verkiezingen gepland staan.
 - Als een kabinet 'valt' dan biedt de minister-president het ontslag aan van alle ministers en staatssecretarissen bij de koning. De koning vraagt vervolgens of de leden van het kabinet alle lopende zaken willen afhandelen. Zij blijven tot een volgend kabinet aantreedt. In deze periode nemen ministers en staatssecretarissen geen gevoelige beslissingen meer.
1. Als ministers en staatssecretarissen na hun ontslag de lopende zaken afhandelen worden ze 'démisionair' genoemd. In het geval van de val van het kabinet Schoof, zien we dat de bewindspersonen van de PVV ook niet démissionair verder gaan.
 3. Deel de werkbladen uit en laat de leerlingen eerst individueel de achtergrondinformatie per dilemma lezen en de vragen beantwoorden op een los blaadje. Geef leerlingen hier ongeveer 15 a 20 minuten de tijd voor.
 4. Laat leerlingen daarna in drietallen bij elkaar zitten. Laat de leerlingen per drietal zelf één casus/dilemma uitkiezen. Bij die casus bereiden ze hun argumentatie voor of het de juiste keuze was van het kabinet om op te stappen of niet. Daarbij moeten ze twee argumenten bedenken bij hun standpunt en 1 vraag die ze denken te krijgen en een reactie hierop. Geef de groepjes hier ongeveer 10 minuten de tijd voor. Loop ondertussen rond en inventariseer welke groepje welke casus bespreekt en welke standpunt ze hebben ingenomen (voor of tegen de val van het kabinet).
 5. Laat de groepjes die tegenover elkaar staan qua standpunt om de beurt hun standpunt verwoorden en vervolgens op elkaar reageren. Als er meer groepjes zijn die hetzelfde standpunt hebben kan je gebruik maken van de vraag die zij zelf hebben gesteld. Laat ze daar een reactie op geven. Breng eventueel als docent nog nieuwe elementen in tijdens de discussie. Zie hiervoor het 'Antwoordmodel ter achtergrondinformatie bij klassikale bespreking dilemma's'.
 6. Behandel alle 3 de dilemma's volgens stap 5.
 7. Bespreek klassikaal wat de leerlingen ervan vinden dat Wilders uit de coalitie is gestapt, wat ertoe leidde dat het hele kabinet viel.

¹ <https://www.nrc.nl/nieuws/2002/04/17/kok-struikelt-over-srebrenica-7585905-a130133>.

² <https://www.nrc.nl/nieuws/2002/04/17/kok-struikelt-over-srebrenica-7585905-a130133>